

ÁRSSKÝRSLA BYGGÐASAFNS VESTFJARÐA 2002

Fastir starfsmenn safnsins eru tveir. Að auki var yfir sumartímann einn starfskraftur í 100% starfi og tveir í 75% starfi. Frá og með 15. maí var safnið opið alla daga vikunnar, frá kl. 13-17 í maí og júní, en frá 10-17 frá fyrsta júlí til 15. september. Á öðrum tímum ársins var það opið samkvæmt samkomulagi. Aðgangseyrir var kr. 300 fyrir fullorðna, 100 kr. fyrir eldri borgara en grunnskólabörn fengu ókeypis aðgang.

Líkt og títt er á byggðasöfnum fólst starfið fyrstu mánuði ársins einkum í því að undirbúa sumarvertíðina, enda eru gestakomur fáar yfir veturinn. Eins og fyrri ár nýttu grunnskólar og leikskólar á svæðinu safnið nokkuð í tengslum við kennslu og verkefni og er aukið samstarf við þessa aðila mikið ánægjuefni.

Aðsókn

Gestakomur framan af vori einkenndust einkum af hópum á borð við skóla- og leikskólahópa sem og árganga sem héldu upp á fermingar- og stúdentsafmæli, en hin raunverulega koma ferðamanna hófst í júní. Mest aðsókn í einum mánuði var hins vegar í júlí, en þá komu tæplega 46% allra safngesta ársins, eða 3067 af um 6.900 gestum sem heimsóttu aðalsýningu safnsins.

Líkt og venjan er dró mikið úr aðsókn að safninu eftir verslunarmannahelgi. Gestakomur héldu þó áfram alla haustmánuðina og alveg fram að áramótum, þótt ekki hafi þær verið margar í skammdeginu.

Mest aðsókn á einum degi var 18. júlí, þegar 426 manns heimsóttu safnið. Þennan dag, eins og flesta þá daga þegar aðsóknin að safninu var mest, voru stór skemmtiferðaskip í höfn. Átti safnið ágæta samvinnu við Vesturferðir og leikhópin Morran um móttöku ferðamanna á skemmtiferðaskipum. Er það álit okkar að með aukinni samvinnu safnsins við Morran og/eða Vinnuskóla Ísafjarðarbæjar megi enn bæta þjónustu við gesti safnsins.

Heildaraðsókn á aðalsýningu safnsins („sjóminjasafnið“) árið 2002 var 6.987 gestir. Erlendir ferðamenn voru 3067, eða tæp 44% gesta. Fullorðnir Íslendingar voru 2713, eða tæp 39% og börn yngri en 16 ára voru 1207, eða rúm 17%. Útlend börn voru ekki talin sérstaklega, en þó er ljóst að þau voru afar fá í gestahópi sumarsins. Eldri borgarar voru ekki heldur taldir sérstaklega, heldur eru þeir inni í heildartölu fullorðinna.

Heildarfjöldi þeirra sem komu inn á aðalsýninguna jókst úr 6.722 árið 2001 í 6.987 árið 2002 eða um tæp 4%. Er þessi fjölgun til komin vegna fleiri erlendra gesta, en Íslendingum fækkaði lítið eitt á milli ára.

Aðsókn að sérsýningum safnsins var ekki talin eins nákvæmlega og að aðalsýningunni, en hefur verið áætluð ríflega 2.000 manns, langmest Íslendingar. Heildartala um aðsókn að Byggðasafni Vestfjarða og sérsýningum þess er því rétt ríflega 9.000 manns. Inni í þessari tölu eru þó ekki taldir þeir sem sóttu viðburði á vegum safnsins, svo sem saltfiskveislu, fyrirlestra, „Sumarkvöld í Neðsta“ o.fl.

Sérsýningar

Sérsýningar á vegum safnsins árið 2002 voru þrjár. Í júní var opnuð í Tjöruhúsinu yfirlitssýning um sögu Ásgeirsverslunar á Ísafirði, en þá voru liðin 150 ár frá stofnun fyrirtækisins. Fleiri viðburðir tengdir þessu afmæli voru á dagskrá safnsins síðar um sumarið, eins og fram kemur hér að neðan.

Í ágúst var opnuð í Tjöruhúsinu sýning á elsta símtæki landsins og tengdist hún dagskrá vegna 150 ára afmælis Ásgeirsverslunar. Árið 1889 lagði fyrirtækið fyrstu símalínu á milli húsa hér á landi, en hún náði frá Faktorshúsi í Neðstakaupstað til sölubúðar fyrirtækisins í Miðkaupstað.

Í nóvember var þess minnst að 100 ár voru liðin frá því að vélvæðing hélt innreið sína í íslenskan sjávarútveg, þegar mótor var settur í sexæringinn Stanley frá Ísafirði. Var opnuð sérsýning af þessu tilefni í Turnhúsinu og boðið var til veglegrar dagskrár í samvinnu við Vélstjórafélag Íslands og Menntaskólann á Ísafirði. Af þessu tilefni fékk safnið að láni tveggja hestafla Mollerup bátavél frá árinu 1902, sem er í eigu Þjóðminjasafns.

Aðrir viðburðir

Það er komin hefð á þátttöku Byggðasafns Vestfjarða í Skíðavíku á Ísafirði um páskana. Þar gengst safnið jafnan fyrir tvíkeppni þar sem keppt er í „rennsli með sneiðingum og 120 skrefa hlaupi á skíðum“. Hér er um að ræða e.k. endurgerð á fyrsta formlega skíðamótinu sem heimildir eru til um á Vestfjörðum. Allir keppendur nota útbúnað úr fótum safnsins.

Þann 28. júní stóð safnið fyrir mikilli saltfiskveislu í Tjöruhúsinu og var hún liður í dagskrá vegna 150 ára afmælis Ásgeirsverslunar, en fyrirtækið var á sínum tíma langöflugasti útflytjandi saltfisks frá landinu. Þekktir matgæðingar voru fengnir til að útbúa hlaðborð með saltfiskréttum, flutt voru stutt erindi um Ásgeirsverslun og saltfiskvinnslu auk þess sem landsþekktir tónlistarmenn léku undir borðum. Veislan heppnaðist afar vel, fullt var út úr dyrum og almenn ánægja ríkti með þetta framtak. Er ljóst að framhald mun verða á þessu á næstu árum. Allur fiskur sem notaður var þetta kvöld var sölþurrkaður á reitum byggðasafnsins.

Byggðasafnið tók þátt í dagskránni „Sumarkvöld í Neðsta“ eins og undanfarin ár. Voru samkomur þessar haldnar á hverju fimmtudagskvöldi í júlí og var þar hægt að heyra margháttaðan fróðleik um sögu og menningu Vestfjarða, í bland við tónlist og veitingar.

Þann 30. nóvember flutti Jón Þ. Þór sagnfræðingur erindi í Tjöruhúsinu um tengsl Ásgeirsverslunar við Jón Sigurðsson og þjóðfrelsisbaráttuna. Var þetta lokaliðurinn í dagskrá safnsins í tilefni 150 ára afmælis verslunarinnar. Alls var afmælisdagskráin sett saman úr fimm liðum, sem mynduðu eina heild frá vori til hausts. Liðirnir voru:

- Yfirlitssýning um sögu Ásgeirsverslunar
- Saltfiskveisla
- Sumarkvöld í Neðsta (eitt kvöldanna var helgað þessu tilefni)
- Sýning á símtækjum Ásgeirsverslunar
- Fyrirlestur um tengsl Ásgeirsverslunar við Jón Sigurðsson og þjóðfrelsisbaráttuna

Dagskrá þessi naut styrks úr Menningarborgarsjóði.

Endurgerð báta

Sædís

Haldið var áfram að vinna að endurgerð eikarbátsins Sædísar, en undirbúningsvinna vegna þessa verkefnis hófst árið 2001. Ætlunin er að gera bátinn sjófæran og varðveita hann á floti í framtíðinni. Er honum ætlað það hlutverk að fara í stuttar veiðiferðir með safngesti, sem fá að fylgjast með veiðum um borð og geta síðan fylgst með vinnslunni, þ.e. flatningu, söltun og þurrkun á landi. Það varð þessu verkefni til mikils framdráttar að fjárlaganefnd alþingis samþykkti að veita því 3,5 milljóna króna styrk og réði það úrslitum um að hægt var að hefjast handa fyrir alvöru. Verkið er unnið undir stjórn Magnúsar Alfreðssonar, húsasmíðameistara. Standa vonir til þess að Sædís verði farin að sinna framtíðar hlutverki sínu eftir u.þ.b. fjögur ár.

Gestur

Á árinu var einnig hafist handa við viðgerðir á vélbátum Gestu frá Vigur. Gestur, sem smíðaður var árið 1906, er vísast elsti sérsníðaði vélbátur sem varðveist hefur hér á landi og því mikils um vert að hann glattist ekki. Báturinn er nú til viðgerða í Bolungarvík hjá þeim Ragnari Jakobssyni úr Reykjafirði og Guðmundi Óla Kristinssyni frá Dröngum. Þess er vænst að báturinn klárast fyrir vorið 2004 og verði þá sjófær og hafður til sýnis bæði á Ísafirði og í Vigur. Einnig sjá menn fyrir sér að bátinn megi nota í ýmis verkefni, t.d. í tengslum við kennslu í sjóvinnu, sem boðið hefur verið upp á í Grunnskólanum á Ísafirði um árabíl.

Aðrir bátar

Auk Sædísar og Gestu á safnið sex trébáta sem allir eru geymdir á landi. Allir þarfnast þeir umtalsverðra viðgerða, en þar eð vinna við Sædís og Gest er afar dýr hefur ekkert verið hægt að sinna öðrum bátum úr flota safnsins. Stefnt er að því í framtíðinni að gera allan flotann upp smátt og smátt, þannig að á endanum verði hann allur varðveittur á floti.

Annað

Vonir stóðu til þess að Húsadeild Þjóðminjasafns myndi á árinu ljúka við endurbyggingu Litlabæjar í Skötufirði, en stefnt hefur verið að því að Byggðasafn Vestfjarða taki við umsjón hússins þegar endurbyggingu lýkur og setji þar upp sýningu um líf og starf útvegsbóndans. Því miður fékk Húsadeildin ekki fjárveitingu til að ljúka starfinu á Litlabæ og er því vinna Byggðasafns Vestfjarða vegna sýningarinnar í biðstöðu.

Eins og undanfarin ár voru tveir starfsmenn Vinnuskóla Ísafjarðarbæjar við störf í Neðstakaupstað í sumar. Sinntu þeir ýmsum tilfallandi verkefnum við snyrtingu, málningarvinnu og slíkt. Hefur safnið átt afar góða samvinnu við Vinnuskólann varðandi slíka vinnu undanfarin ár og er óskandi að svo verði áfram.

Sú nýjung varð í rekstri safnsins í ár að það varð nú beinn rekstraraðili kaffi- og veitingastaðarins í Tjöruhúsinu. Varð af þessu skemmtileg tilbreyting í starfinu, en þó er ljóst að álag á starfsmenn safnsins er e.t.v. meira en góðu hófi gegnir og í því ljósi þarf að endurskoða þessa skipan mála fyrir næsta sumar.

Líkt og undanfarin ár var saltfiskur sólþurrkaður á reit safnsins. Í ár var metár í vinnslunni, en þurrkuð voru tvö tonn af fiski. Var hann notaður í saltfiskveislu safnsins í júniflok auk þess sem hann var seldur bæði til gesta og smásala.

Lengi hefur verið ljóst að bæta þarf verulega úr húsnaðismálum Byggðasafns Vestfjarða. Á árinu hófst undirbúningur að byggingu nýs húss í Neðstakaupstað á Ísafirði og hefur Hjörleifur Stefánsson arkitekt tekið að sér að vinna teikningar að húsinu. Hófst undirbúningsvinna þessi með aðstoð fjárlaganefndar alþingis.

Gjafir og skráning muna

Margir urðu til þess að auðga Byggðasafn Vestfjarða með góðum gjöfum á árinu 2002. Gefendur eru eftirtaldir:

Önundur Jónsson, f.h. lögreglunnar á Ísafirði
Eiríkur Kristófersson, Ísafirði
Sólveig Kristjánsdóttir, Kópavogi
Ólafur H. Kristjánsson, Kópavogi
Páll Hólm f.h. Sundhallarinnar á Ísafirði
Örn Ingólfsson f.h. Póls hf., Ísafirði
Halldóra Guðmundsdóttir, Ísafirði
Jón Steingrímsson, Reykjavík
Guðmundur Guðmundsson, Ísafirði
Ólafur Borgarsson f.h. áhaldahússins á Ísafirði

Að auki bárust fáeinar nafnlausar gjafir.

Skráning muna er mikilvægur þáttur í starfsemi byggðasafna, en sökum aðstöðuleysis hefur Byggðasafn Vestfjarða ekki getað sinnt þeim þætti svo að vel sé undanfarin ár. Nú standa hins vegar vonir til þess að úr fari að rætast og að fullur skriður komist á skráninguna á næstu misserum.

F.h. Byggðasafns Vestfjarða

Jón Sigurpálsson

Heimir Hansson